

Lieta C-131/24

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2024. gada 16. februāris

Iesniedzējtiesa:

Bundesverwaltungsgericht [Federālā administratīvā tiesa, Austrija]

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2024. gada 15. februāris

Prasītāji:

*Umweltorganisation VIRUS – Verein Projektwerkstatt für Umwelt
und Soziales –*

Bürgerinitiative “Nein zur Spange Wörth”

A.H. u.c.

Umweltorganisation Lebenswertes Traisental

*Umweltorganisation FG LANIUS – Forschungsgemeinschaft für
regionale Faunistik und angewandten Naturschutz*

Atbildētāja iestāde:

*Amt der Niederösterreichischen Landesregierung, Abteilung
Landesstraßenplanung – ST3*

Pamatlietas priekšmets

Direktīvas 2009/147/EK 5. panta interpretācija – Pasākumu efektivitāte, lai laikus novērstu dažu meža putnu sugu apzinātu traucēšanu, veicot ceļu būves projektu

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. pantu

Prejudiciālie jautājumi

1. Vai Direktīvas 2009/147/EK (Putnu direktīvas) 5. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka šī panta d) apakšpunktā paredzētā apzinātas traucēšanas pārkāpuma nosacījumi nav izpildīti, ja atsevišķu sugu īpatņu traucēšana gan var notikt, tomēr ar savlaicīgi, atbilstoši un efektīvi veiktiem pasākumiem tiek novērsta jebkāda ietekme uz direktīvas 2. pantā noteikto mērķi?

2. Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir “jā”: vai jebkādām zinātniskām šaubām par pasākumu efektivitāti jābūt izslēgtām tādā nozīmē, ka pietiek ar tiesas pieaicināta eksperta pamatotu profesionālu vērtējumu, vai arī, gluži pretēji, ir jābūt pieejamiem objektīviem zinātniskiem dokumentiem par veiksmīgu praktisko pieredzi šo pasākumu izmantošanā?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Direktīvas 2009/147/EK 2. un 5. pants

Atbilstošā valsts tiesību norma

Niederösterreichisches Naturschutzgesetz 2000 [2000. gada Lejasaustrijas Dabas aizsardzības likuma] 18. pants

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Ar 2014. gada 23. decembra vēstuli *Land Niederösterreich* [Lejasaustrijas federālā zeme], ko pārstāvēja *Amt der Niederösterreichischen Landesregierung* [Lejasaustrijas federālās zemes pārvaldes] nodaļa, saskaņā ar *Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 2000* [2000. gada Ietekmes uz vidi novērtējuma likuma] (turpmāk tekstā – “*UVP- G 2000*”) 5. pantu lūdza piešķirt atļauju projektam “*Landesstraße L 5181, Spange Wörth*”.
- 2 Pēc ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanas kompetentā iestāde pieņēma 2019. gada 12. novembra lēmumu, ar kuru tika piešķirta atļauja projekta būvniecībai un ekspluatācijai (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).
- 3 Pret šo lēmumu savlaicīgi tika iesniegtas sūdzības, kurās jo īpaši tika izvirzīti sugu aizsardzības jautājumi saskaņā ar Direktīvu 2009/147/EK un Direktīvu 92/43/EEK. Pamatojoties uz to, tiesai cita starpā ir jāpārbauda, vai šajās sūdzībās norādīto darbību negatīvā ietekme uz putniem tiešām ir gaidāma un kā tā varētu ietekmēt projekta atbilstību atļaujas saņemšanai.
- 4 Iespējamās uz zemes ligzdojošo sugu – lauka cīruļa, laukirbes un paipalas – ligzdošanas teritorijas atrodas darbību paredzamajā ietekmes zonā zemes izmantošanas un trokšņa dēļ. Gaidāma ir arī trokšņa ietekme uz plaši izplatītiem meža putniem. Tas skar 35 sugas, tostarp melno strazdu, dzeguzi un vidējo dzeni.

- 5 Atbilstoši tiesas pieaicinātā dabas aizsardzības eksperta atzinumam ir sagaidāma projekta būvniecības perioda ierobežojuma uz noteiktiem mēnešiem un dzīvotņu uzlabošanas pasākumu teritorijās ārpus imisijas zonas efektivitāte un tie būtu formulējami kā nosacījumi.
- 6 Konkrēti, tiesvedībā tiek apstrīdēta projekta iesniedzējas ierosināto pasākumu efektivitāte attiecībā uz meža labiekārtošanu un veco koku aizsardzību vismaz 300 m attālumā no ceļa 6,6 ha kopējā platībā vidējā dzeņa un citu meža putnu sugu aizsardzībai.
- 7 Saskaņā ar atzinumu, ko sniedza divi pieaicinātie eksperti, šo ierosināto pasākumu īstenošana neradītu tādus traucējumus attiecīgajām sugām, kas varētu būtiski ietekmēt Putnu direktīvas mērķus. Tomēr, veicot pasākumus, neesot iespējams samazināt traucējuma ietekmi uz atsevišķiem indivīdiem projekta konkrēti skartajā mežā, bet ierosinātie pasākumi ļautu nodrošināt dzīvotni un apstākļus šo sugu kā ligzdojošo putnu sastopamībai.
- 8 Prasītāji apstrīd šo tiesas pieaicināto ekspertu atzinumu.
- 9 Juridiskajā strīdā notika mutiska uzklaušanās iesniedzējtiesā vairākās tiesas sēdēs.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

Projekta iesniedzējas pamatojums:

- 10 Projekta īstenošana neradītu tiešu zemes izmantošanu vidējā dzeņa teritorijās un tādējādi arī dzīvotnes zudumu. Sakarā ar plānotās trases tuvumu attiecīgajām teritorijām, ir sagaidāma īslaicīga traucējumu ietekme uz pamatdzīvotni meža iekšienē, kur samazināsies tās piemērotība.
- 11 Plānotā veco koku aizsardzības efektivitāte būtu tūlītēja: attiecīgos kokus vairs nedrīkstētu nocirst. Tādējādi tie tiktu saglabāti gan kā pašreizējās vai potenciālās ligzdošanas vietas, gan kā barības ieguves vietas, un vidējais dzenis tās varētu izmantot pastāvīgi. Līdz ar to ilgtermiņā tiktu nodrošināti vairošanās un barības resursi. Atteikšanās no veco koku izmantošanas (nereti kopā ar pagaidu mākslīgiem ligzdošanas palīglīdzekļiem) kalpo jo īpaši īslaicīgai ligzdošanas mītņu un ligzdošanas vietu ierīkošanai. Atteikšanās no izmantošanas būtu īstermiņā efektīva un tādējādi piemērota kā “NEF pasākums” tikai tad, ja mežaudzes vai atsevišķus kokus to brieduma pakāpes dēļ tuvāko 3-5 gadu laikā gan varētu izmantot mežsaimniecībā, bet “NEF pasākuma” dēļ tas netiek darīts. Veco koku izciršana pasākumam paredzētajās platībās principā būtu iespējama, jo meža platības ir sasniegušas savu augšanas periodu (80–120 gadi).
- 12 Vidējais dzenis var veidot dobumus vecos kokos, it īpaši atmirušajā koksne un atmirušajos zaros. Ir ievērotas prasības attiecībā uz pasākumu vietu (pietiekošs attālums līdz potenciālajiem traucējumu un apdraudējumu avotiem, pasākumu

izvietojums esošo vidējā dzeņa teritoriju tuvumā, pasākumu izvietojums mežaudzēs ar pašlaik augstu vidējā dzeņa dzīvotnes potenciālu, prasības attiecībā uz veco koku kvalitāti un daudzumu) un temporālo efektivitāti. Nepieciešamās struktūras būtu pieejamas īstermiņā. Meža platības ir pieejamas pietiekamā apjomā, un pastāv saikne ar jau esošām platībām. Kopumā dzīvotnes piemērotība tādējādi uzlabotos salīdzinājumā ar situāciju, ja projekts netiktu īstenots.

Prasītāju argumenti:

- 13 Prasītāji apstrīd dzīvotnes kvalitāti pasākumam paredzētajās platībās gan attiecībā uz esošo veco koku skaitu, gan nepieciešamo atmirušās koksnes daudzumu. Taču galvenokārt tie apstrīd, ka izmantošanas izslēgšanas un atmirušās koksnes nodrošināšanas pasākums būtu tūlītēji efektīvs. Atsaucoties uz zinātnisko literatūru, tie apgalvo, ka šie pasākumi varētu kļūt efektīvi ne ātrāk kā vidējā termiņā, t.i., 5–10 gadu laikā, tātad tikai ilgi pēc tam, kad ceļš jau būs nodots ekspluatācijā.
- 14 Pēdējais tiesas pieaicinātais eksperts pieņem, ka pasākumi būs pilnībā efektīvi traucējumu novēršanai, ja tiks ievēroti noteikti pasākumu parametri. Viņš galvenokārt balstās uz savu pieredzi un Vācijas iestāžu vadlīnijām, kurās, viņaprāt, ir ņemta vērā prasītāju norādītā literatūra. Prasītāji savukārt apgalvo, ka šīs vadlīnijas, kas izstrādātas ceļu būvē iesaistīto iestāžu uzdevumā, ir tikai ekspertu atzinumi, un iebilst pret tiem, izmantojot citus ekspertu atzinumus vai to interpretāciju.
- 15 Sniedzot atbildi tiesai, eksperts uzsvēra, ka nav darbu, kuri noliegtu pasākumu piemērotību vidējam dzenim, un norāžu no vidējā dzeņa autekoloģijas, kas liktu uzskatīt, ka pasākumu efektivitāte ir apšaubāma. Līdz ar to nav pietiekami pamatotu šaubu par šo pasākumu efektivitāti. Un vēl trūkstot visaptveroša un tehniski pamatota uzraudzība, kas ne tikai kļiedētu jebkādas šaubas, bet arī pierādītu pasākumu efektivitāti. Uz tiesas jautājumu, vai ir kāds ticami dokumentēts gadījums, kad plānotie pasākumi būtu novērsuši vidējā dzeņa traucējumus, eksperts atbildēja, ka, neraugoties uz intensīvu izpēti un pieredzes apmaiņu ar kolēģiem, viņš nav atradis nevienu šādu nepārprotamu pētījumu.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

Par pirmo prejudiciālo jautājumu

- 16 Atsaucoties uz savu iepriekšējo judikatūru, Tiesa 2018. gada 12. aprīļa spriedumā (*People Over Wind* u.c., C-323/17, ECLI:EU:C:2018:244) par teritoriju aizsardzību saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK (Dzīvotņu direktīva) ir nospriedusi, ka šīs direktīvas 6. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai noteiktu, vai vēlāk ir jāveic atbilstošs plāna vai projekta ietekmes uz attiecīgo teritoriju novērtējums, iepriekšējas izvērtēšanas posmā nav jāņem vērā pasākumi, kuru mērķis ir novērst vai samazināt plāna vai projekta kaitīgo ietekmi uz šo teritoriju.

- 17 Tiesa 2018. gada 17. aprīļa spriedumā (Komisija/Polija, C-441/17, ECLI:EU:C:2018:255, 262. un 263. punkts) saistībā ar Putnu direktīvas 5. pantā paredzēto aizliegumu pārbaudi norādīja, ka aizsardzības pienākums jau pastāv, vēl pirms ir konstatēta putnu skaita samazināšanās vai īstenojies aizsargātas putnu sugas izmiršanas risks un ka ir jākonstatē, ka šie apsvērumi, kas attiecas uz šajā noteikumā paredzēto putnu aizsardzības vispārējo sistēmu, vēl jo vairāk ir piemērojami saistībā ar Putnu direktīvas 5. panta b) un d) punktā paredzēto īpašo aizsardzību.
- 18 Iesniedzējtiesas ieskatā nekas neliecina par to, ka Tiesas argumentācija par aizliegumu ņemt vērā pasākumus, lai novērstu un mazinātu kaitējumu, ir attiecināma uz sugu aizsardzības jomu. Attiecīgie noteikumi būtiski atšķiras ar to, ka teritorijas aizsardzības jomā pirms atļaujas izsniegšanas (Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otrais teikums) tiek veikts atbilstošs novērtējums vai sākotnējā novērtējuma posms (attiecībā uz nepieciešamību veikt šādu atbilstošu novērtējumu) (Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta pirmais teikums). Tomēr sugu aizsardzības jomā nav salīdzināma sākotnējā novērtējuma posma.
- 19 Ja Tiesa paredz pilnīgu analīzi – tādējādi ietverot novēršanas vai mazināšanas pasākumus – novērtēšanas posmā, tad nav pamata uzskatīt, ka sugu aizsardzības jomā šādus novēršanas vai mazināšanas pasākumus nevar ņemt vērā novērtēšanas posmā (proti, novērtējot, vai ir izpildīti aizlieguma nosacījumi).
- 20 Eiropas Komisija 2021. gada Vadlīnijās par Kopienā nozīmīgu dzīvnieku sugu stingru aizsardzību saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu 2021/C 496/01 (C(2021) 7301 final, 2-67.-2-73. punkts) ierosina, ka pasākumiem, kas nodrošina vietu nepārtrauktu ekoloģisko funkcionalitāti (t.s. “NEF pasākumi”), ir jāatbilst Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta d) apakšpunktā noteiktajām prasībām. Tie ir preventīvi pasākumi, kuru mērķis ir minimalizēt vai pat novērst darbības nelabvēlīgo ietekmi uz aizsargājamo sugu vairošanās vietām vai atpūtas vietām. Nepārtrauktas ekoloģiskās funkcionalitātes (turpmāk tekstā – “NEF”) pasākumi varētu būt risinājums, ja darbība varētu ietekmēt tikai kādu vairošanās vietas vai atpūtas vietas daļu. Ja NEF pasākumu rezultātā vairošanās vieta vai atpūtas vieta joprojām saglabājas vismaz tādā pašā platībā un saglabā tādu pašu kvalitāti attiecīgajām sugām, vietas funkcijas, kvalitātes vai integritātes pasliktināšanās nenotiks.
- 21 Tiesai, kas izskata lietu, nav iemesla šo principu paplašināti neattiecināt arī uz Putnu direktīvas 5. panta d) punktā noteikto aizliegumu. To apstiprina arī šā noteikuma formulējums, atbilstoši kuram ir aizliegti tikai tādi traucējumi, kas būtiski ietekmē šīs direktīvas mērķi. Citi traucējumi nevar būt par iemeslu prasībai piemērot izņēmuma atļauju saskaņā ar Putnu direktīvas 9. pantu.

Par otro prejudiciālo jautājumu

- 22 Saistībā ar plānu un programmu apstiprināšanu saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta otro teikumu Tiesa piemēro kritēriju, ka ir jāizslēdz jebkādas

pamatotas zinātniskas šaubas vai no zinātniskā viedokļa pamatotas šaubas. Saskaņā ar judikatūru šis novērtējums nevar būt nepilnīgs un tajā ir jābūt pilnīgiem, precīziem un galīgiem konstatējumiem un secinājumiem, kas var kļiedēt jebkuras zinātniski pamatotas šaubas par paredzēto būvdarbu ietekmi uz attiecīgo aizsargājamo teritoriju (spriedums, 2023. gada 15. jūnijs, *Eco Advocacy CLG*, C-721/21, ECLI:EU:C:2023:477, 38. un 39. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 23 Nav judikatūras, kas ieviestu skaidrību par to, kā ir kvalificējami kaitējuma novēršanas un mazināšanas pasākumi, lai saglabātu nepārtrauktu ekoloģisko funkcionalitāti sugu aizsardzības kontekstā.
- 24 Iepriekš minētajās Komisijas vadlīnijās ir norādīts, ka, ar šādiem pasākumiem saistītās ekoloģiskās funkcionalitātes saglabāšana vai uzlabošana konkrētās sugas sakarā ir “uzskatāmi jāparāda”. Šādus pasākumus ir iespējams izmantot tikai tad, ja pastāv atļauju piešķiršanas vai plānošanas režīms ar oficiālām procedūrām un kompetentās iestādes var novērtēt, vai pasākumi, kas veikti, lai saglabātu objekta vairošanās vai atpūtas funkcijas, ir pietiekami. Lai Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta d) apakšpunkts būtu izpildīts, jābūt augsta līmeņa pārliecībai par to, ka pasākumi ir pietiekami, lai novērstu jebkādu noplicināšanu vai iznīcināšanu, un pasākumi ir faktiski jāveic piemērotā laikā un veidā.
- 25 Šis Komisijas vadlīnijās ietvertais priekšlikums dotu iespēju novērtēt attiecīgo pasākumu efektivitāti, pamatojoties uz tādu ekspertu (lietpratēju) izvērtējumiem, ar kuriem iestādes vai tiesas ir apspriedušās.
- 26 Tomēr, ja tiek piemērots Tiesas noteiktais kritērijs attiecībā uz novēršanas un ietekmes mazināšanas pasākumiem saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu (skat. spriedumu, 2023. gada 15. jūnijs, *Eco Advocacy CLG*, C-721/21, ECLI:EU:C:2023:477, 38. un 39. punkts un tajā minētā judikatūra), rodas cits priekšstats.
- 27 Tiesa uzskata, ka sākotnēji nav iemesla nepiemērot šo Tiesas prasību NEF pasākumiem sugu aizsardzības ietvaros. Gan teritoriju, gan sugu aizsardzību reglamentē tās pašas direktīvas, un abos gadījumos ir runa par iespējamiem, šauri interpretējamiem izņēmumiem stingrā aizsardzības sistēmā.
- 28 No formulējumiem, kurus Tiesa lieto attiecībā uz šo prasību, ir secināms, ka tikai ar ekspertu vērtējumiem nepietiek, lai izvairītos no aizlieguma. Gluži pretēji, šķiet, ka pasākuma panākumu izredzes ir tik plaši zinātniski dokumentētas saistībā ar to praktisko piemērošanu, ka nav nekādu pamatotu šaubu par to efektivitāti. Tādējādi kritērijs “nav pamatotu zinātnisku šaubu” šķiet līdzīgs Direktīvas 2010/75/ES par rūpnieciskajām emisijām 3. panta 10. punktā noteiktajām prasībām attiecībā uz “labākajiem pieejamajiem tehniskajiem paņēmieniem” (LPTP), atbilstoši kurām šiem tehniskajiem paņēmieniem ir jābūt “pieejamiem”, t.i., to efektivitātei ir jābūt pārbaudītai un pierādītai; to nodrošina šīs direktīvas 13. pantā paredzētā procedūra, kurā ir iekļauti LPTP secinājumi.

- 29 Tomēr šajā gadījumā, tas nozīmētu, ka ierosinātie pasākumi attiecībā uz vidējo dzeni nebūtu atzīstami par “NEF pasākumu”, jo nav zinātniskas dokumentācijas par to efektivitāti.

DARBA VERSIJA